

per Oriol CAMPS I GIRALT

Ex-cap de la Secció de Tractament de Textos del Diari Oficial
de la Generalitat de Catalunya

1. *Unencontre de professionals*

Dins el complex món de l'Administració, la redacció de disposicions és una de les activitats en què participen persones de grups professionals, interessos i categories més diferents: el qui decideix que cal preparar tal o tal disposició, en tal sentit, el qui en cerca els antecedents jurídics i també, si és possible, formals; el qui la tecleja a màquina, el qui en fa la revisió lingüística...

Els cursos de català que s'han fet fins ara han incidit fortament en un col·lectiu que ocupa un lloc clau en el procés d'elaboració de les disposicions. Em refereixo als encarregats de teclejar els documents a màquina. Això, ho he notat des de la Secció de Tractament de Textos del *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*: a poc a poc, les errades ortogràfiques han acabat desapareixent dels escrits que es reben. Amb tot, pel que fa a les disposicions, quedaven encara dos grups professionals que havien de fer una mena de reconciliació: em refereixo als lingüistes i als juristes. En efecte, en general la formació dels uns i dels altres és molt diferent, i també els interessos que els mouen; els juristes parteixen d'una formació en què el castellà pesa molt, tenen pràcticament tot el marc legal de referència redactat en castellà, els manca quasi totalment una tradició d'escriure sobre dret i d'establir dret en català, i, més que no pas enfrontar-se de nou en nou amb el text que han de crear per fer-ne un producte

* Aquest *Seminari sobre redacció de disposicions administratives* es dué a terme del 15 d'octubre de 1985 al 17 de març de 1986 a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i hi participaren funcionaris de la Generalitat de Catalunya amb responsabilitats jurídiques o lingüístiques en la redacció de disposicions administratives.

lingüísticament coherent, s'emmirallen en els models semblants apareguts anteriorment i hi fan els canvis que consideren pertinents. Això fa que sovint hi apareguin incongruències, que a vegades no són tingudes en compte perquè es valora quasi míticament el punt de partida, o perquè se'n resta presoner.

El lingüista o el corrector es planteja cada document en ell mateix, de cap i de nou, desconeix les raons de la tria lèxica que s'ha fet, i a vegades fins i tot el significat precís en dret de determinats mots; s'adona de les ambigüitats del text quan es veu forçat a analitzar-lo per verificar-ne l'adequació a la normativa gramatical i fins i tot la capacitat comunicadora...

Amb tot, hi ha una col·laboració més o menys forçosa entre una professió i l'altra, en la mesura que s'ha decidit de vehicular el dret en català. Però aquesta col·laboració no està exempta de problemes i malentesos: és per això que calia plantejar el seminari d'una manera molt pràctica, comptant amb els coneixements que tots els assistents hi podien aportar.

Vam decidir, doncs, de prendre com a punt de partida els textos publicats al DOGC durant el segon trimestre de 1985. Però aquest «corpus» era massa extens i calia fer una selecció dels documents a estudiar. Es va fer, amb l'ajut de la Base de Dades del DOGC, descartant els documents no produïts per les Secretaries Generals dels Departaments, per tal de treballar amb un material que fos habitual per a la majoria dels assistents, i començant per les menes de documents que més es repetiren durant aquell període.¹

El mètode de treball emprat consistia a llegir els documents tal com s'havien publicat i analitzar-los per tal d'observar si s'adequaven a la seva finalitat, si hi havia incongruència, diferències entre els Departaments en una mateixa mena de documents, etc.

A partir d'aquesta lectura es va plantejar un seguit de qüestions d'importància diversa, algunes de les quals no passaven de ser aclariments, més o menys extensos, que els assistents es feien sobre aspectes jurídics o lingüístics, segons l'especialitat de cadascú, però que no arribaven a constituir un problema general. En dono un resum al final com a annex.

La discussió va seguir les dues línies principals: la de l'interès per l'estructura del text, que en el cas de textos tan formals com els que ens ocupen es caracteritza per l'absència quasi total de mots d'enllaç i

1. Les menes de documents que es van estudiar van ser les següents:

Nomenaments i cessaments.

Concursos per a la provisió de places.

Concursos de trasllat.

Concursos de licitació.

Convocatòries per a l'atorgament de subvencions.

per la presència dels articles numerats. Els problemes principals que es van plantejar, dins aquesta línia, feien referència, doncs, als títols, a la millor manera de numerar les disposicions i a la necessitat o conveniència dels annexos, que permeten de construir un text tancat seguit d'una llista o d'una referència concreta que en precisa l'abast i el contingut.

II. *Un tema central: l'ús dels temps verbals*

Els altres problemes que es van plantejar van ser de caràcter sintàctic: règim verbals, preposicions, etc. Però entre aquests en destaca un de principal, que va acabar constituint el tema central de la segona part del seminari: el dels temps dels verbs en les disposicions administratives.

De fet, no va ser pas per casualitat que ens vam plantejar, aquest problema: des del començament havíem constituït un grup de treball paral·lel² per estudiar aquest tema, ja que de bon començament sabíem que hi havia problemes.

El primer plantejament que vam fer sobre els temps verbals va partir de l'observació de les condicionals que apareixen en diversos dels documents estudiats. Hi vam trobar moltes oracions condicionals formulades amb un imperfecte de subjuntiu a la pròtesi i un futur a l'apòdosi (1).

- (1) Si no superés la primera prova, no podrà passar a la segona.
Si es produïssin circumstàncies que ho aconsellessin, el Conseller podrà...
Si es comprovés la falsedat d'alguna de les dades allegades, l'interessat perdrà el seu dret...

Aquesta mena de frases són desconegudes en les gramàtiques catalanes, que no les tenen en compte en absolut. Sembla que s'han introduït en el català a partir de l'ús administratiu del castellà, que ha anat llicant des del futur de subjuntiu (2) cap a l'imperfecte de subjuntiu (3), i no conserva el primer sinó en textos molt solemnes.

- (2) Si esto hiciere, pagará una multa...
(3) Si no superase la primera prueba, no podrá pasar a la siguiente.

Malgrat que al començament va semblar que enfrontàvem el costum inveterat de redactar així les condicionals amb unes gramàtiques que no

2. Paral·lelament al treball d'anàlisi sobre un «corpus» de documents ja publicats, des del començament del seminari es van formar uns grups de treball dedicats a estudiar l'ús dels temps verbals, els neologismes apareguts i els documents semblants publicats a diversos diaris oficials estrangers. Aquests grups treballaven fora del seminari, i hi aportaven els seus resultats.

s'havien plantejat mai l'ús administratiu del català, finalment, després d'una llarga marrada, vam arribar a posar-nos d'acord que aquesta mena de condicionals són incorrectes en català, ja que, en català, un imperfet de subjuntiu a la pròtesi requereix un condicional a l'apòdosi (4), i si es vol un futur a l'apòdosi, cal un present a l'apòdosi (5). El problema, però, que sorgeix immediatament és si el futur pretèrit (o condicional) pot vehicular l'expressió d'un manament (que, al capdavant, recordem-ho, és l'objecte de les disposicions). La majoria dels assistents van estar d'acord a considerar que no, i vam arribar a la conclusió que cal bandejar l'imperfet de subjuntiu de les condicionals que apareixen en les disposicions administratives.³

Un plantejament semblant afecta les oracions de relatiu (6), que són freqüents en les disposicions, i les temporals (7) que no ho són tant, i que se solen construir bé.

- (4) Si no superés la prova, no podria...
 Si no es produïssin circumstàncies (...), es podria...
 Si es comprovés la falsedat (...), l'interessat perdria el seu dret.
- (5) Si es produeixen circumstàncies (...), es podrà...
 Si no supera a la prova, no podrà...
 Si es comprova la falsedat (...), l'interessat perdreà...
- (6) * El qui estigués interessat a participar-hi, presentarà una instància.
 El qui estigui interessat a participar-hi.
- (7) * Quan fos necessari, es posarà en marxa l'operació neu.
 Quan sigui/serà necessari...

Els fruits d'aquest acord ja s'han notat en els textos rebuts al DOGC posteriorment, i, no cal dir-ho, en els publicats.

Abans d'acabar l'estudi dels temps verbals en les condicionals, i apro-

3. Amb tot, penso que, si bé la conclusió és encertada pel que fa al llenguatge administratiu, un seminari com aquest no era el lloc per pontificar sobre el que és correcte o no en català, sobretot en un camp no estudiat (que sapiguem) pels gramàtics. Perquè el condicional pot vehicular, a més de la idea de passat que li és inherent, la d'irrealitat de la condició, des del punt de vista del parlant. Així, malgrat les gramàtiques, no estic segur que en un altre registre no es pugui usar una frase com ara (i), i que només siguin possibles les construccions com les de (ii).

- (i) Si demà ploués, no vindrem.
 Si te'n faltés, ja t'ajudaré.
- (ii) Si ploués, demà no vindríem.
 Si plouia, demà no vindríem.
 Si plou, demà no vindrem.
 Si te'n falta, ja t'ajudaré.
 Si te'n faltés, ja t'ajudaria.

fitant que havíem desvetllat la nostra sensibilitat per aquests temes, ens vam plantejar el problema global de l'ús dels temps verbals en les disposicions, a partir de l'observació d'un fet que podria ser fins i tot sorprenent: comparant el text de les lleis aprovades amb el dels projectes de llei i en general amb els de les altres disposicions publicades al DOGC, resulta que a la Catalunya dels anys vuitanta tenim dos «models» de redacció de disposicions, pel que fa als temps dels verbs principals: l'administratiu i el legislatiu, és a dir, el del Govern i el del Parlament. Poso entre cometes la paraula «models» perquè, si bé en el cas del Parlament és ben clar que existeix un model de redacció legislatiu conscientment volgut, encara que aplicat amb unes limitacions que aquí no és lloc d'examinar, en el cas del Govern no es pot dir pròpiament que hi hagi un model. L'estil del Govern neix del calc dels models de disposicions administratives anteriors al restabliment de la Generalitat, és a dir, models castellans traduïts i adaptats pel redactor corresponent. Respon, doncs, en general, a l'estil del Dret espanyol, que constitueix el marc de referència dels redactors.

Pel que fa als temps verbals, aquest model té les característiques següents (a grans trets):

1. Usa el present d'indicatiu per als verbs que expressen l'acte administratiu, la decisió, el manament. («Decreto», «ordeno», «nomeno», «ces», «es crea tal institució», etc.)

2. Només ocasionalment utilitza l'imperatiu («notifiqueu aquest acord a la Comissió Negociadora del Conveni»).

3. Per expressar qualsevol obligació que s'hagi de complir posteriorment a l'acte administratiu central, utilitza el futur. (Així, després de «es convoca concurs de mèrits per a la provisió de la plaça de...», trobarem «els aspirants presentaran les instàncies a tal lloc»).

4. De tant en tant (però no sistemàticament) utilitza la perífrasi d'obligació («l'interessat ha de fer constar les seves dades en la instància»).

5. Els subjuntius hi són abundosos, a vegades amb les incorreccions assenyalades més amunt pel que fa a les condicionals i altres clàusules de construcció anàloga.

El model del Parlament s'inspira en l'ús modern de la majoria de les llengües de la CEE (llevat del castellà i l'anglès). En aquestes llengües es construeixen tots els verbs principals en present d'indicatiu, considerant que la llei és vigent al moment que el lector la llegeix i que, per tant, no s'ha d'escriure en futur. L'efecte que fa aquesta redacció és el d'una descripció en present de la nova realitat establerta per la llei.

Les característiques principals d'aquest model pel que fa als temps verbals són les següents:

1. Posa tots els verbs principals en present d'indicatiu («es crea el Consell de Tal; el Consell de Tal és format per tants membres i té les funcions següents, etc.»).

2. Prefereix utilitzar la perífrasi d'obligació, abans que no el futur, per expressar les obligacions derivades de l'establiment de dret nou.

3. Tolera el futur per a les obligacions de l'administració.

4. Construeix amb present o futur d'indicatiu, sempre que sigui possible, amb preferència per aquests temps damunt del present de subjuntiu («es prendran les mesures que seran necessàries», més que no pas «que siguin necessàries»).

Per explicar aquest model als assistents al Seminari vam comptar amb la col·laboració del senyor Josep Ferrer, Cap del Servei de Publicacions del Parlament de Catalunya, que va presentar l'ús dels temps verbals segons el model que he anomenat «del Parlament», qualificant-lo de «proposta» adreçada als redactors de les disposicions administratives.

Per donar un suport més ampli a la seva proposta, Josep Ferrer ens va facilitar fotocòpies del *Boletín de Legislación Extranjera* amb textos de Suïssa, Portugal, Itàlia, Gran Bretanya i les Comunitats Europees, per comparar els usos de les diverses llengües. La conclusió és que només el castellà i l'anglès utilitzen el futur en aquest sentit. Completaven el dossier les fotocòpies de l'apartat dedicat al tema del temps dels verbs en el llibre de Michel SPARER i Wallace SCHWAB *Redaction des Lois: Rendez-vous du droit et de la culture* (Dossiers du Conseil de la Langue Française. Études Juridiques, i, Éditeur Officiel du Québec, 1980) i d'una llei en la versió del projecte i en la corregida pel Parlament.

La proposta va sorprendre els assistents, que es van trobar encarats amb la denúncia que l'estil de redacció que empren correntment, i que els resulta tan natural i «espontani», respon a una traducció del model castellà, i amb la invitació a adoptar un estil, el «parlamentari», que mai no han sentit com a propi i que d'entrada els resulta força incòmode, potser no sols a causa del sistema dels temps verbals.

Després d'un parell de sessions dedicades a la comparació entre els dos models, vam tornar a la lectura de disposicions per tal de revisar l'ús que s'hi feia dels temps verbals, però ara amb un petit canvi d'enfocament.

Vam constatar, a part de diverses incongruències, que el present no és pas una novetat en el llenguatge de les disposicions, ja que s'hi sol utilitzar en l'expressió de molts actes administratius puntuals, que es formulen en textos curts (vegeu punt 1 de la descripció de l'«estil del govern»).

I que és realment una novetat si l'utilitzem per substituir els futurs indicadors d'obligació en els textos llargs —reglaments, estatuts, etc.— que tenen pretensió, com les lleis, d'una llarga durada.

Finalment, vam constatar també que el DOGC anava ple de disposicions administratives que inicien un procés i en prevenen la durada, com són les convocatòries dels concursos més variats, les de les licitacions, els concursos de trasllat. Per a aquestes darreres, per a les quals la proposta d'ús dels temps verbals del Parlament no sembla adequada, ens va semblar que es podia formular una norma provisional següent:

- Present per als verbs principals que es refereixen al moment actual (el moment inicial del procés convocatòria, etc.).
- Futur per parlar d'accions futures dins del procés que s'inicia.
- Futur per parlar de les obligacions de l'administració.
- Perífrasi d'obligació per parlar de les obligacions dels administrats.

Pel que fa a les disposicions que anomenem de «llarga durada», en les quals seria adequada la redacció en present d'indicatiu, els assistents al seminari vam acordar que no ens sentíem capacitats per decidir un canvi d'estil de redacció d'un abast tan general, ja que d'entrada xocaria amb les habituds de la majoria d'advocats, entre els quals es troben els nostres caps. Creiem que un canvi d'aquesta importància, l'hauria d'acordar una instància superior que estigués legitimada per fer-ho. Actualment crec que aquesta feina correspon, almenys pel que fa a la fase d'estudi, a la Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu.

Així, doncs, malgrat tots els aclariments puntuals que figuren a l'anex, no vam poder tancar el seminari amb una solució. Espero, tanmateix, que a part d'ajudar a l'acostament i a la comprensió entre professionals que ens trobem a banda i banda del correu electrònic que serveix de base a la redacció, la correcció i la publicació de les disposicions en el DOGC, el curs hagi servit per plantejar correctament aquest problema central en l'estil de redacció de les disposicions que es fa evident en la comparació entre els dos models exposats: la necessària tria entre el present i el futur en les disposicions de «llarga durada». A més, no es pot passar per alt que en aquesta tria hi ha involucrats altres problemes:

a) El valor imperatiu del futur, tal com el senten els juristes, és impugnat per alguns lingüistes,⁴ que creuen que per expressar manaments és necessària la perífrasi d'obligació; pel seu cantó, els juristes troben que la redacció en present, llevat que es faci tot amb la perífrasi d'obligació,

4. Però no pas tots: trobem el futur usat en un sentit semblant en llibres de lingüística, per exemple dins la descripció de les regles.

resulta poc expressiva del caràcter obligatori de la disposició. Aquesta és una qüestió teòrica important, i cal resoldre-la per no edificar sense fonament; la tria d'un estil de redacció o l'altre es pot fer amb arguments de «correcció» dins el sistema d'una llengua determinada, el català, o bé amb arguments només estètics, o l'eficàcia comunicativa: però no és el mateix descartar una solució per incorrecta que fer-ho per raons d'estil, per molt que pesin aquestes darreres.

b) Si bé la redacció en present implica un canvi de temps en moltes subordinades, en el sentit d'eliminació de molts dels subjuntius que comporta la redacció en futur (per exemple, «La taxa serà exigible quan l'administració notifiqui...», s'haurà d'escriure: «La taxa és exigible quan l'administració notifica...»), la tria del futur en lloc del present de subjuntiu en frases temporals («Les Universitats han de proporcionar al Departament d'Ensenyament tota la informació relativa a llurs activitats i serveis que aquest els demanarà», en lloc de «que aquest els demani») implica una presa de posició sobre l'estat actual d'aquesta mena de construccions en català, i probablement una presa de posició contra aquest estat actual, que ha de tenir alguna justificació no purament arqueològica, de recuperació d'un ús pràcticament perdut (fins i tot si pensem que s'ha perdut per una pressió forana).

ANNEX

Resum de qüestions diverses a les quals es va fer referència al llarg del Seminari

a/en

Es recomana que en el cas de possible confusió el datiu i locatiu, s'utilitzi «a» per al datiu i «en» per al locatiu. Exemple: «Presentats els papers al Departament, en la seu de...»

Acompanyar

No regeix cap complement amb la preposició «a»: «Acompanyar la instància amb la documentació.»

La frase incorrecta «Acompanyar a la instància la documentació», es pot corregir canviant el verb: «Adjuntar a la instància la documentació.»

Cessaments

a) Citacions imprescindibles: competència per ordenar el cessament.

b) Cessaments a petició pròpia: «s'accepta la dimissió presentada». Agraïment de serveis, a criteri del Departament.

Complimentar

Vol dir «fer compliments», «atendre». Regeix un complement directe especificat com a [+ Humà.]

Per tant, en lloc de «complimentar una Ordre» escriurem «complir una Ordre»; en lloc de «complimentar un imprès», o «una instància» escriurem «emplenar» un imprès o una instància.

Comptador

Adjectiu: que ha de ser comptat. Forma genuïna que podem usar en lloc de «a comptar» («tants dies, a comptar des de...») o «comptats» («tants dies, comptats a partir de...»): «tants dies, comptadors a partir de...».

Contractacions

Es publiquen resolucions extractades. Discussió sobre si cal dir-ne Resolució o bé Anunci.

L'article 96 del Reglament de Contractes de l'Estat n'especifica el contingut. És pràctic mantenir l'estructura d'un text comú i un annex on es detallen les característiques del contracte.

Títol. Anunci de licitació (1) pel sistema de (2).

- (1) S'ha de substituir per una d'aquestes expressions:
per a l'adjudicació de la contractació
d'obres
de suministrament
de serveis.
- (2) S'ha de substituir per algun d'aquests termes:
concurs
concurs-subhasta
subhasta.

Convocar

Verb d'ús delicat, ja que admet com a complement directe persones o aplecs de persones i mai coses ni, encara menys, accions del mateix subjecte convocant. Això descarta que es puguin convocar «places», o la «provisió d'una plaça». Sorgeixen problemes en l'ús passiu d'aquest verb, que

ens ve del castellà: «places convocades» és un ús passiu en què el subjecte no pot ser complement directe del mateix verb en veu activa. Se suggereix de substituir «places convocades» per «places objecte de la convocatòria», o «places ofertes». Una altra solució, per ara poc probable, segurament ni tan sols desitjable, seria l'ampliació de les possibilitats de «convocar» en el diccionari oficial.

De

Sovint s'usa sense cap necessitat, amb una funció sobretot fonètica: «edat i d'altres requisits», «aquests i d'altres diferents», i no pas sintàctica. És millor prescindir-ne: «edat i altres requisits», «aquests i altres de diferents».

Decretar

Com a verb de «decisió», admet d'anar seguit d'un infinitiu amb el mateix subjecte (com «Resoldre»): «Decreto nomenar en Tal tal càrrec.»

Estructura

El text té una triple estructura:

Interna: l'estructura de les relacions entre els diversos elements del contingut.

Externa: reflex de la interna en les divisions i subdivisions, l'ús dels recursos tipogràfics, etc.

Sintàctica: expressió de l'estructura interna dins l'externa obeint les regles de la sintaxi, que regeixen la construcció de les frases (però no la de cap unitat superior).

Fins

S'ha discutit molt sobre aquesta preposició, que regeix SPrep:

Fins al dia 18.

Fins en aquella casa.

Fins per Nadal.

Fins que vulguis.

O bé SAdv:

Fins ara.

Fins demà.

Fins avui.

Fins dimecres.

Però «fins» també és un adverbi:

«Fins tu em deixes: on vols que vagi?»

«Fins i tot fa calor, aquí!»

Per tant, en l'expressió dels terminis caldrà utilitzar «fins a»:

«Fins al dia 20.»

«Fins al vintè dia», etc.

Indeterminació

En context d'indeterminació es pot no émprar cap article amb:

— Substantius no comptables (aigua, carn, etc.).

— Plurals (llibres, obres).

— Alguns noms abstractes d'acció (recurs).

Per indicar indeterminació n'hi ha prou amb un article indeterminat; la resta de SN poden anar amb article determinat o sense article:

— «S'anuncia la licitació d'unes obres.»

— «S'anuncia una licitació d'obres.»

Però no: «S'anuncia una licitació d'unes obres.»

Nomenaments

Citacions imprescindibles:

a) Si hi ha hagut convocatòria, fer referència a aquesta.

b) Sempre, cal fer referència a la competència per nomenar.

Ordenar

La construcció d'aquest verb seguit d'un infinitiu implica una persona (diferent del seu subjecte) que rep l'ordre i l'executa. Per això, és aconsellable la fórmula: «Per aquesta Ordre» seguida d'un verb en primera persona del present d'indicatiu («Nomeno, etc.») o bé, si fem servir «Ordeno», (...) passar a l'estil directe «S'aprova la convocatòria...». Aquesta segona fórmula és més idònia per a Ordres amb molts articles, que no puguin començar tots per un verb en primera persona del present d'indicatiu.

Passiva

Es recomana de no usar «x es durà a terme per y», construcció que actualment es considera incorrecta, sinó la frase en el seu ordre natural

«Y durà a terme X», o bé l'extraposició: «X, el durà a terme Y»: així conservem l'ordre que teníem al començament, que segurament és el més adequat dins el discurs.

Proposició

És un mot abstracte que designa l'acció de proposar. Difícilment es pot «obrir» una proposició. És recomana l'expressió: «obertura de les pliques».

Reintegrar

Els diccionaris catalans no enregistren el significat de «pagar una pòlissa i enganxar-la sobre un document».

Resoldre

Com a verb de «decisió», admet d'anar seguit d'un infinitiu amb el mateix subjecte (com «Decretar»): «He resolt ordenar la inscripció del conveni al Registre.»

Subdivisions

Per a les subdivisions, el DOGC recomana de regir-se per la norma UNE 1-002-74 (utilitzar només números aràbics separats per punts: 1; 1.1; 1.1.1; etc.). Amb tot, es considera innecessari de numerar les simples llistes. No és correcte col·locar subdivisions numerades dins un paràgraf no numerat. S'aconsella el recurs a lletres o guions per a enumeracions que no s'inscriuen com a tals dins de l'estructura global del text (per exemple, la llista de matèries que constitueixen el programa d'un curs no s'inscriu com a tal en l'estructura de la convocatòria).

Subvencions: convocatòria

En aquestes disposicions és necessari l'annex, amb una estructura donada pel Decret 458/1981 i que és la següent:

- Objecte.
- Beneficiari.
- Condicions dels beneficiaris.
- Ordre de prioritats.
- Criteri de preferència.
- Quantia de les subvencions.
- Procediment de sol·licitud (termini, lloc, etc.).

- Documentació i dades a aportar.
- Òrgan que resoldrà la convocatòria.
- Temps de què disposa l'òrgan per resoldre.
- Obligacions dels subvencionats.
- Control de les subvencions.
- Pagament o abonament de les subvencions.
- Justificació de les despeses.
- Revocació de les subvencions.

Títols

Els pertoca d'identificar la disposició, de manera més breu possible (però a la pràctica resultaran inversament proporcionals, en llargada, a l'abast de la disposició). Han d'usar els mateixos termes que el cos de la disposició, s'han de redactar preferentment introduïts amb la proposició «de».

Trametre/remetre

«Trametre»: enviar per primera vegada.

«Remetre»: enviar per segona vegada.

0